EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2011.12.2
KOM(2011) 849 galutinis

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

Inovacijų sąjungos būklė 2011 m.

1. INOVACIJŲ BŪTINYBĖ

„Inovacijų sąjunga“[1] – strategijos „Europa 2020“ pavyzdinė iniciatyva – tai integruota inovacijų strategija, grindžiama 34 konkrečiais įsipareigojimais. Ši iniciatyva, pagrįsta plačiąja inovacijų samprata ir apimanti privatų, viešąjį bei trečiųjų šalių[2] sektorius, yra skirta užtikrinti, kad novatoriškos idėjos virstų naujomis prekėmis ir paslaugomis, prisidedančiomis prie ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo.

Pirmaisiais iniciatyvos „Inovacijų sąjunga“ įgyvendinimo metais ekonomikos ir finansų krizė perėjo į kitą etapą. Kilo pavojus ekonomikos atgaivinimui, smuko visuomenės pasitikėjimas įvairiais ekonomikos sektoriais. Juntamas didžiulis spaudimas nutraukti investicijas į būsimus ekonomikos augimo veiksnius.

Kartu spartėja ekonominės galios perėjimas iš vakarų į rytus. Inovacijų sąjungos rezultatų suvestinėje ir Inovacijų sąjungos konkurencingumo ataskaitoje[3] pabrėžiama, kad Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklos rodikliai pastaraisiais metais pablogėjo ir dėl to padidėjo jau ir taip buvęs nemažas inovacijų atotrūkis nuo JAV ir Japonijos. Be to, Kinija, Indija ir Brazilija pradėjo sparčiai vytis ES, per pastaruosius penkerius metus viršydamos ES rezultatus atitinkamai 7 proc., 3 proc. ir 1 proc.

Šioje ataskaitoje bus siekiama įrodyti ir parodyti, kad:

– inovacijos yra geriausias būdas padėti Europos ekonomikai atsigauti ir išspręsti visuomenės problemas, susijusias su pasaulio ekonomika; „Inovacijų sąjungos“ tikslų siekimas, t. y. mūsų būtinojo inovacijų poreikio patenkinimas, tapo dar svarbesnis ir dar skubiau spręstinas uždavinys nei praeitais metais;

– iniciatyvos „Inovacijų sąjunga“ įgyvendinimo pradžia buvo įspūdinga, ją stipriai parėmė Europos Parlamentas[4], Europos Vadovų Taryba[5] ir Konkurencingumo taryba[6];

– apskritai padaryta didelė pažanga pradedant įgyvendinti 34 su Inovacijų sąjunga susijusius įsipareigojimus. Remiantis plačiomis diskusijomis su suinteresuotosiomis šalimis, pagal planą pateikta teisės aktų pasiūlymų ir pradėti įgyvendinti ir išbandyti bandomieji projektai[7];

---

1 „Europa 2020“ pavyzdinė iniciatyva „Inovacijų sąjunga“, SEC(2010) 1161.

2 Trečiųjų šalių sektorius – labai įvairios organizacijos, užimančios tarpinę padėtį tarp rinkos ir valstybės.

3 2010 m. Inovacijų sąjungos rezultatų suvestinė (www.proinno-europe.eu) ir 2011 m. Inovacijų sąjungos konkurencingumo ataskaita (http://ec.europa.eu/research/innovation-union/index_en.cfm?section=competitiveness-report&year=2011); be to, atlikus kiekvienos valstybės narės konkurencingumo analizę nustatyta, kad daugelis valstybių narių turėtų dėti daugiau pastangų inovacijų srityje: SEC(2011) 1187.

4 EP rezoliucija 2010/2245 INI, 2011 4 27.

5 2011 m. vasario 4 d. išvados.

6 Konkurencingumo tarybos išvados, 2010 11 26.

7 Pvz., surengtos viešos konsultacijos būsimo ES mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimo, Europos mokslinių tyrimų erdvės, viešojo pirkimo politikos modernizavimo ir kitais klausimais.

– Komisija siūlo didinti investicijas į mokslinius tyrimus, inovacijas ir švietimą, kuriomis būtų remiama ES augimo skatinimo darbotvarkė. Pasiūlymu dėl programos „Horizontas 2020“ sudaroma galimybė įgyvendinti daugelį su Inovacijų sąjunga susijusių įsipareigojimų;

– sėkmingai sudaromos sąlygos, palengvinančios idėjų įgyvendinimą rinkoje. Visų pirma, Komisija jau pateikė teisės aktų pasiūlymus dėl bendros patentinės apsaugos ir standartų nustatymo modernizavimo;

– Komisijai buvo suteikti tvirti įgaliojimai pateikti pasiūlymus dėl priemonių, kuriomis iki 2014 m. būtų sukurta Europos mokslinių tyrimų erdvė (toliau – EMTE). Siekiant iki 2012 m. parengti pasiūlymą dėl EMTE sistemos, kurią įdiegus Europoje būtų sukurta labai efektyvi integruota mokslinių tyrimų sistema, surengtos viešos konsultacijos;

– todėl kitam įgyvendinimo etapui bus keliamas uždavinys, kad visi dalyviai prisiimtų bendrą atsakomybę už Inovacijų sąjungos įgyvendinimą, priimtų Komisijos pateiktus pasiūlymus ir, vadovaudamiesi tvirtais politiniais įsipareigojimais, imtųsi veiksmų ir nacionaliniu, ir ES lygmeniu.

Šioje ataskaitoje daugiausia dėmesio skiriama pagrindiniams 2011 m. politiniams veiksmams. Priede pateikta glausta visų su Inovacijų sąjunga susijusių 34 įsipareigojimų įgyvendinimo būklės apžvalga, o išsamios informacijos galima rasti naudojantis Inovacijų sąjungos informacijos ir žinių sistema (I3S), kurios adresas internete http://i3s.ec.europa.eu/home.html.

Iniciatyva įgyvendinama atsižvelgiant į kitas pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategijos „Europa 2020“ pavyzdines iniciatyvas ir 2011 m. priimtą Bendrosios rinkos aktą[8]. Jos visos tarpusavyje susijusios ir sutvirtina viena kitą.

2. INOVACIJOMIS GRINDŽIAMAS EKONOMIKOS AUGIMAS IR DARBO VIETŲ KŪRIMAS

2.1. Europos atsparumo krizei didinimas

Atsižvelgiant į uždavinius, su kuriais susiduriame spręsdami viešųjų finansų tvarumo, ekonominės pusiausvyros nebuvimo ir reformų, kuriomis skatinamas ekonomikos augimas, klausimus, sudaroma ES politikos darbotvarkė[9].

Matyti, kad didelių biudžeto lėšų skyrimas švietimui, moksliniams tyrimams ir inovacijoms (pažangus biudžeto konsolidavimas[10]) ir palankios inovacijoms verslo aplinkos sukūrimas yra labai veiksmingas būdas prikelti Europą iš krizės.

Galima pastebėti, kad apskritai valstybės narės, kurios tradiciškai daugiau investuoja į MTTP ir švietimą, geriau atlaikė pastarojo meto ekonomikos krizę (žr. 1 pav.).

---

8 Komunikatas „Bendrosios rinkos aktas. Dvylika svertų augimui skatinti ir pasitikėjimui stiprinti“, COM(2011) 206 galutinis.

9 José Manuel Barroso. Sąjungos padėtis. 2011 m. rugsėjo 28 d.

10 Pažangus biudžeto konsolidavimas reiškia apsaugines ir stiprinamąsias investicijas į veiksnius, nuo kurių priklauso būsimas ekonomikos augimas, pirmenybę, kaip ekonomikos augimą skatinančioms išlaidoms, teikiant investicijoms į mokslinius tyrimus, inovacijas ir švietimą.

Investicijos į MTTP ir švietimą suteikia daugiau galimybių sušvelninti žalingą krizės poveikį ir kartu užtikrina priemones, leidžiančias sparčiau išlipti iš duobės, kai ekonomika pradės atsigauti.

Tačiau norint, kad ekonomika vėl pradėtų augti ir kad didėtų Europos gyventojų gerovė, reikia derinti įvairias politikos kryptis, turinčias poveikio bendrosioms pagrindinėms inovacijų ir patikimo produktų rinkų veikimo sąlygoms. Šiuo požiūriu taip pat yra požymių, kad geresnės pagrindinės sąlygos yra susijusios su spartesniu ekonomikos atsigavimu (žr. 3 pav.) ir didesniu ilgalaikiu ekonomikos augimu[11].

1 pav. Investicijos į MTTP ir ekonomikos atsigavimas

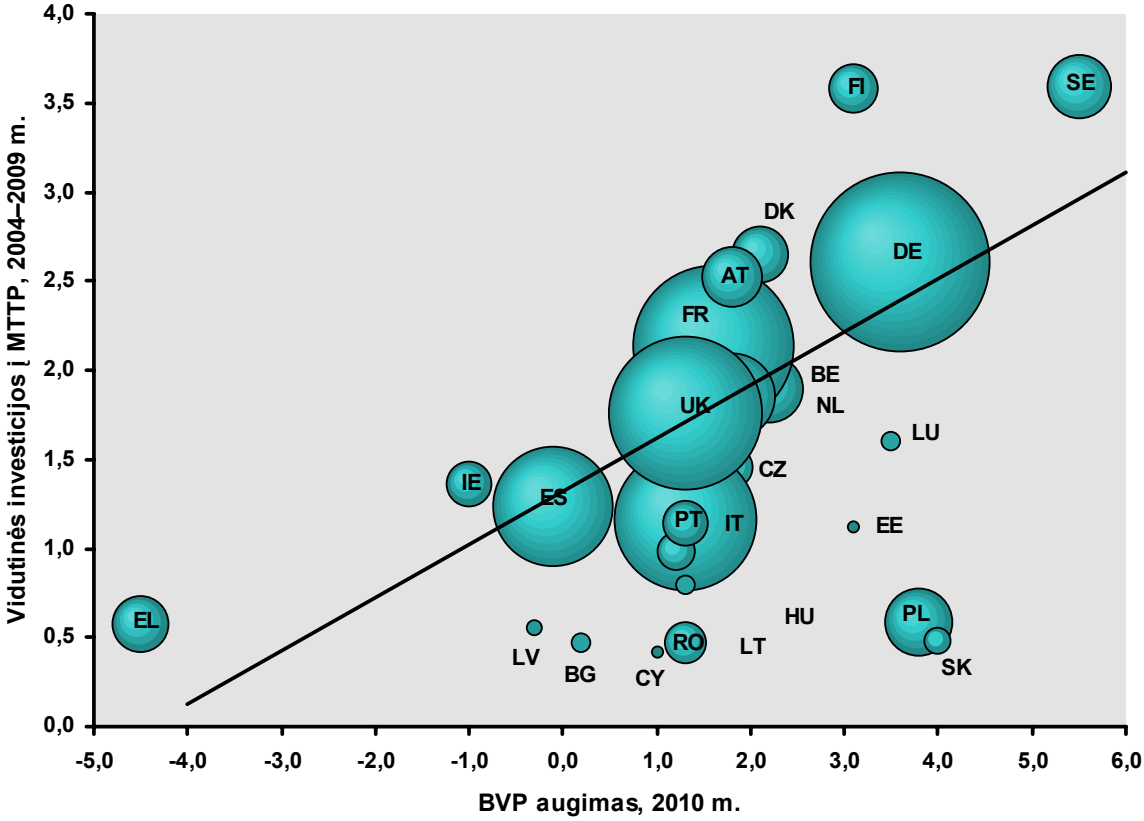

Pastaba. (1) Maltos ir Slovėnijos grafike nematyti.

---

11 Kintamųjų ryšys paveikslėliuose nurodomas tiesine interpoliacija. Statistiškai reikšmingi koreliacijos koeficientai: MTTP–BVP – 0,66, verslo sąlygų – 0,39. Skritulio dydis atitinka ekonomikos mastą (išreikštą ES BVP dalimi). Eurostato duomenys paimti iš ataskaitos „Mokslo ir technologijų rodikliai“. Pagrindinės sąlygos vertinamos pagal Pasaulio banko Verslo ataskaitoje („Doing Business“) pateiktą reitingų sistemą. Praeities laikotarpio investicijos vertinamos pagal investicijų per 5 metus vidurkį, nes MTTP dalis (bendrame vidaus produkte) kinta palyginti nedaug. 1 ir 2 pav. duomenys pavaizduoti remiantis koreliacija, o norint patikimai įvertinti priežastinį ryšį reikėtų atlikti išsamesnę ekonometrinę analizę atsižvelgiant į papildomus ekonominius ir institucinius veiksnius (tokius kaip, pvz., pasivijimo efektas).

2 pav. Verslo sąlygos ir ekonomikos atsigavimas

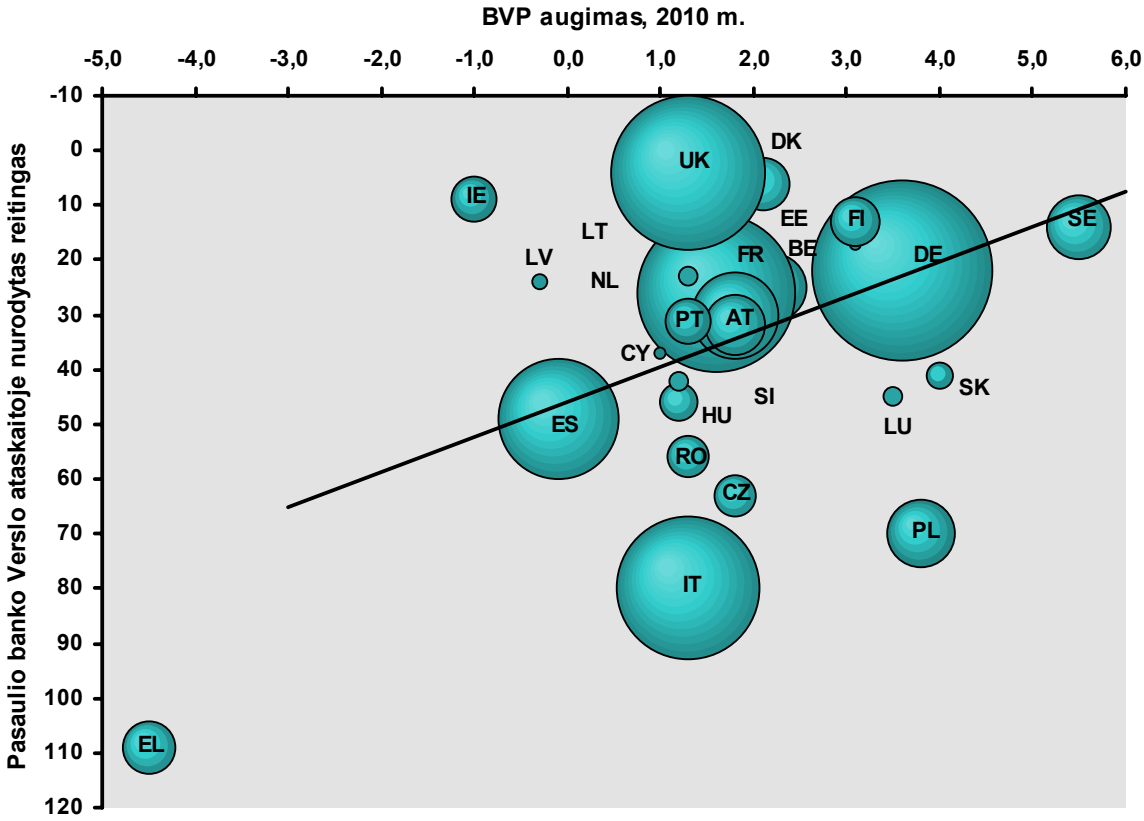

Pastaba. (1) Bulgarijos grafike nematyti.
Šaltiniai. Mokslinių tyrimų ir inovacijų generalinio direktorato ir Jungtinio tyrimų centro skaičiavimai, pagrįsti Eurostato ir Pasaulio banko pateiktais reitingais.

2.2. Nacionalinių mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemų pertvarkymas

Valstybių narių buvo paprašyta savarankiškai atlikti savo nacionalinių inovacijų sistemų ir politikos krypčių[12] vertinimą, į kurį turėtų būti atsižvelgta įgyvendinant strategiją „Europa 2020“.

Apskritai nacionalinės reformų programos apima labai įvairias priemones, kurios suteikia gerą galimybę pradėti skatinti inovacijas. Tačiau, kaip Komisija įvertino savo politikos gairėse, parengtose pagal pirmąjį „Europos semestrą“, nacionalinėms programoms dažnai trūksta plataus užmojo ir konkretumo. Norint pasiekti ES 3 proc. MTTP tikslą, reikia dėti daugiau pastangų, o valstybės narės turi imtis papildomų veiksmų, kad išsaugotų ir padidintų išlaidas moksliniams tyrimams ir švietimui, taip pat pagrindinėms infrastruktūroms, kurios būtinos augimui skatinti[13].

Išnagrinėjus paskelbtas reformas, susijusias su moksliniais tyrimais ir inovacijomis, galima išskirti keletą tendencijų (pateikiama keletas neišsamių pavydžių):

---

12 Inovacijų sąjungos įsipareigojimas Nr. 33.

13 Komunikatas „Pirmojo Europos ekonominės politikos koordinavimo semestro užbaigimas“, COM(2011) 400 galutinis.

(1) daugelis valstybių narių dabar tobulina mokslinių tyrimų ir inovacijų valdymo struktūras ir strategines gaires, dažnai laipsniškai integruodamos abiejų sričių politiką ir tikslingiau skirdamos viešąsias lėšas pasirinktoms sritims. Tačiau šiuo etapu labai mažai šalių pagrindiniu prioritetu laiko visuomenės problemas.

- Vokietija atnaujino savo 2020 m. pažangiųjų technologijų strategiją, skirtą stiprinti mokslinių tyrimų ir inovacijų paklausą, daugiau dėmesio skiriant visuomenės problemoms;

- Ispanija, priimdama naują Mokslo, technologijų ir inovacijų aktą ir naują nacionalinę inovacijų strategiją, vadovavosi visapusišku požiūriu į savo mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos reformą;

- Slovakija paskyrė aukščiausiosios valdžios atstovą žinių ekonomikai ir įsteigė dvi agentūras, kurios įgyvendina mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos priemones.

(2) Daugelis valstybių narių gerina pagrindines sąlygas arba finansinės paramos moksliniams tyrimams ir inovacijoms teikimą, pirmiausia taikydamos MTTP mokesčių lengvatas ir įvairią paramą, įskaitant rizikos kapitalą, novatoriškoms MVĮ. Vis daugiau valstybių narių skiria dėmesio paklausa grindžiamoms inovacijų politikos priemonėms, pirmiausia viešajam pirkimui[14]. Kol kas tik keletas šalių laikosi požiūrio, pagal kurį siekiama integruoti paklausa ir pasiūla grindžiamas priemones.

- Belgija padidino mokesčių lengvatas moksliniams tyrimams ir inovacijoms ir ketina taikyti paskatas kurti ir plėtoti naujas mokslo žinių taikymu pagrįstas bendroves, kurios užsiimtų tuo, kuo neužsiima didelės įmonės, arba papildytų mokslinių tyrimų institucijų veiklą.

- Danija integravo paklausos aspektus į programas, kuriomis remiamas viešojo ir privačiojo sektorių bendradarbiavimas. Ji įsteigė Verslo inovacijų fondą, kuris remia verslo galimybes ekologiško ekonomikos augimo ir gerovės srityse;

- Lenkija pradėjo taikyti mokymo priemones, skirtas 500 viešojo pirkimo rengėjų, 1 500 MVĮ atstovų ir 1 000 verslo tarpininkų organizacijų, siekdama paskatinti viešojo pirkimo naudojimą novatoriškiems produktams ir paslaugoms pirkti.

Siekiant geriau ištirti sinergijos galimybes, įvertinti visus rizikos veiksnius ir sutelkti išteklius, būtina apsvarstyti koordinavimą su ES lygmens iniciatyvomis.

(3) Kalbant apie biudžeto asignavimus MTTP sričiai, reikia pasakyti, kad tik labai nedaugelis valstybių narių, įskaitant Daniją, Prancūziją, Vokietiją ir Švediją, ėmėsi naujų finansavimo iniciatyvų, o keletas, pvz., Slovakija, didelę struktūrinių fondų dalį skiria moksliniams tyrimams ir inovacijoms. Matyti, kad šalims, kurios yra įsipareigojusios didinti MTTP finansavimą, būdinga tai, kad jos, atsižvelgdamos į

[14] Daugiau informacijos apie paklausa pagrįstos Europos inovacijų politikos tendencijas žr. neseniai paskelbtą ataskaitą: http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/_getdocument.cfm?doc_id=7011.

iniciatyvos „Inovacijų sąjunga“ veiklos sritis, taiko gausiausią ekonomikos augimą skatinančių priemonių rinkinį ir yra pasiekusios arba siekia auštų rezultatų inovacijų srityje.

- Prancūzija 2009–2014 m. investuoja papildomus 21,9 mlrd. EUR į aukštąjį mokslą ir mokslinius tyrimus (iniciatyva „Investissements d'Avenir“);

- Vokietija įsipareigojo padidinti 2010–2014 m. moksliniams tyrimams ir švietimui skiriamą valstybės biudžeto dalį 12 mlrd. EUR;

- Slovėnija didina MTTP biudžetą, skirdama lėšų MTTP sričiai iš struktūrinių fondų.

Iš neseniai atlikto MTTP išlaidų tyrimo[15] matyti, kad plataus užmojo politinių įsipareigojimų dėl MTTP išlaidų prisiėmė inovacijų srityje atsiliekančios šalys, pvz., Rumunija, Bulgarija ir Latvija, taip pat šios srities vidutiniokės, pvz., Vengrija, Lenkija ir Slovakija. Tačiau daugelis šioje srityje pirmaujančių[16] ir vidutiniokių[17] pastaruoju metu pradėjo mažinti savo pastangas arba ketina tai padaryti.

Neabejotinai kyla rizika, kad padidės atotrūkis tarp valstybių narių inovacijų srityje. Svarbu, kad inovacijų srityje atsiliekančios šalys neatsisakytų pastaruoju metu prisiimtų įsipareigojimų ir kad šios srities vidutiniokės būtų paragintos nebemažinti viešųjų investicijų į MTTP ir pradėti planuoti, kaip atkurti prarastą įdirbį. Tik taip Europa galės įgyvendinti plataus užmojo mokslinių tyrimų ir inovacijų tikslus.

2.3. Didesnis ir geresnis mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimas ES lėšomis

Inovacijų sąjungos tikslas – užtikrinti į problemas orientuotą, racionalų ir paprastą ES mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimą. Savo pasiūlyme „Europa 2020 biudžetas“[18] Komisija numato esminį būsimo ES biudžeto perorientavimą į mokslinius tyrimus ir inovacijas, dabartines mokslinių tyrimų ir inovacijų programas sujungiant į bendrą strateginę programą „Horizontas 2020“, skirtą finansuoti visą inovacijų ciklą[19]. Programa „Horizontas 2020“ suteikia galimybę įgyvendinti daugelį su Inovacijų sąjunga susijusių įsipareigojimų, pvz., daugiau dėmesio skirti visuomenės problemoms, laikytis tvirtesnio požiūrio į MVĮ, stipriau remti inovacijų diegimą rinkoje, taikant tokias priemones, kaip viešasis pirkimas, standartų nustatymas ir paskolų bei akcinio kapitalo finansavimas[20]. 2011 m. pradžioje jau imtasi dabartinės bendrosios programos (Septintosios bendrosios programos) paprastinimo priemonių, o pagal programą „Horizontas 2020“ paprastinimo srityje numatoma nuveikti dar daugiau.

---

15 Europos mokslinių tyrimų erdvės komiteto (ERAC) 2011 m. klausimynas dėl ES valstybių narių taikomų ir asocijuotųjų šalių atliekamų MTTP investicijų ir taikomų politikos priemonių.

16 Austrija, Estija, Airija, Liuksemburgas, Nyderlandai, Slovėnija ir Jungtinė Karalystė.

17 Graikija, Italija, Portugalija, Ispanija.

18 COM(2011) 500, SEC(2011) 867 ir 868, 2011 6 29.

19 Su Inovacijų sąjunga susiję įsipareigojimai Nr. 6 ir Nr. 7.

20 Pirmiausia tai su Inovacijų sąjunga susiję įsipareigojimai Nr. 6 ir Nr. 7, taip pat Nr. 10, Nr. 16, Nr. 17, Nr. 20, Nr. 27.

Be to, dabartiniai ES moksliniai tyrimai ir inovacijos jau yra orientuoti į Inovacijų sąjungos prioritetus. Komisija, atsižvelgdama į programą „Horizontas 2020“, išmėgina naujus metodus, kad įgytų patirties ir kad būtų lengviau užtikrinti sklandų įgyvendinimą. Pvz., vienas iš tokių atvejų yra nauja į MVĮ orientuota priemonė[21], kuria turėtų būti užpildyta finansavimo spraga, susijusi su pradiniais didelės rizikos moksliniais tyrimais ir inovacijomis, skatinamos radikalios inovacijos ir gerinamas MTTP rezultatų panaudojimas. Įgyvendinant Marie Curie pramonės ir mokslo įstaigų partnerystę, kuria pirmiausia siekiama užmegzti akademinio pasaulio ryšį su įmonėmis, 50 proc. projektuose dalyvaujančių įmonių yra MVĮ. Kitas paramos pavyzdys yra ikiprekybinis viešasis pirkimas ir viešasis naujoviškų produktų ir paslaugų pirkimas. Todėl 2012 m. ir 2013 m. bus didelių eksperimentų ir veiklos derinimo metai.

Taip pat ir Sanglaudos politikoje po 2013 m. daugiau dėmesio bus skiriama moksliniams tyrimams ir inovacijoms. 2011 m. spalio 6 d. priimtas atitinkamas Komisijos teisės aktų paketas. Vienas iš pasiūlymų pagrindinių ypatumų – griežtesnės ES Sanglaudos politikai skirtų lėšų naudojimo sąlygos. Pirmiausia paramos teikimas priklausys nuo to, ar parengta nacionalinė arba regioninė pažangiosios specializacijos strategija, atitinkanti veiksmingų nacionalinių arba regioninių mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemų kriterijus[22]. Be to, regionai turėtų skirti tam tikrą Europos regioninės plėtros fondo dalį trims investicijų prioritetams, susijusiems su moksliniais tyrimais ir inovacijomis, MVĮ ir anglies dioksido kiekio mažinimu grindžiama ekonomika. Bendruoju atveju šiems trims prioritetams nacionaliniu lygmeniu turėtų būti skiriama ne mažiau kaip 80 proc. labiau išsivysčiusiuose regionuose ir pereinamojo laikotarpio regionuose, ir ne mažiau kaip 50 proc. mažiau išsivysčiusiuose regionuose[23].

2.4. Darbas partneryščių principu siekiant spręsti visuomenės problemas

Siekiant sutelkti pavienes pastangas ir paspartinti pokyčius, pagal iniciatyvą „Inovacijų sąjunga“ paskelbta apie Europos inovacijų partneryščių (EIP)[24], sutelkiančių inovacijų cikle dalyvaujančių ir su bendru tikslu susijusių sektorių veikėjus, steigimą siekiant paspartinti inovacinių sprendimų taikymą sprendžiant visuomenės problemas.

2011 m. ši idėja buvo išbandyta pagal bandomąją Europos inovacijų partnerystę aktyvaus ir sveiko senėjimo (angl. *Active and Healthy Aging*, AHA) srityje. Šia partneryste siekiama iki 2020 m. Europos Sąjungoje dviem metais prailginti vidutinę sveiko gyvenimo trukmę ir užtikrinti Europai trejopą naudą:

– pagerinti Europos gyventojų sveikatos būklę ir gyvenimo kokybę, ypatingą dėmesį skiriant vyresnio amžiaus žmonėms;

---

21 2001 m. vasario mėn. Europos Vadovų taryba paragino Komisiją išnagrinėti smulkaus verslo inovacijų mokslinių tyrimų schemos taikymo galimybes.

22 Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondui, kurių veiklos gairės pateiktos Bendroje strateginėje programoje, bendros nuostatos, pasiūlymas, COM(2011) 615.

23 Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl konkrečių su Europos regioninės plėtros fondu ir investicijų į ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą tikslu susijusių nuostatų, pasiūlymas (COM(2011) 614).

24 Su Inovacijų sąjunga susijęs įsipareigojimas Nr. 29.

– remti sveikatos ir socialinės rūpybos sistemų ilgalaikį tvarumą ir veiksmingumą; ir

– padidinti ES pramonės konkurencingumą gerinant verslo sąlygas ir sudarant sąlygas ekonomikos augimui ir naujų rinkų plėtrai skatinti.

Ir Taryba[25], ir Parlamentas[26] pritarė EIP tikslams ir sprendimui pradėti bandomąjį projektą siekiant patikrinti idėją ir įvertinti, kaip būtų geriausia ją įgyvendinti. Iš pirmojo AHA valdymo ir procesų vertinimo[27] matyti, kad bandomuoju projektu labai sėkmingai pavyko parengiamuoju etapu sutelkti suinteresuotąsias šalis. Be to, išaiškėjo, kaip EIP gali užtikrinti, kad mūsų moksliniai tyrimai ir inovacijos geriau atitiktų prioritetus, kaip pagal šią partnerystę gali būti orientuojami, racionalizuojami ir paprastinami mūsų veiksmai, kartu nurodant priemones, skirtas užpildyti spragas ir paspartinti inovacijų diegimą. Tapo aišku, kad EIP neatstoja ir nepakeičia kitų dabartinių iniciatyvų arba priemonių ir esamų institucinių sprendimų priėmimo mechanizmų.

2011 m. lapkričio mėn. parengtas AHA strateginis įgyvendinimo planas (SĮP). Šiame plane nustatytas prioritetinių sričių rinkinys ir skubiai įgyvendintini pagrindiniai veiksmai. Rengiamos ir kitos EIP: „Žaliavos“, skirta saugiam ir tvariam tiekimui užtikrinti; „Žemės ūkio našumas ir tvarumas“, skirta konkurencingam ir tvariam žemės ūkiui plėtoti; „Vandens išteklių naudojimo efektyvumas“, skirta Europos gyventojų, pramonės ir žemės ūkio poreikiams, susijusiems su šiuo kritiškai svarbiu ištekliumi, patenkinti; „Pažangieji miestai“, skirta pagrindinėms energetikos problemoms spręsti.

2.5. Socialinės ir teritorinės sanglaudos didinimas

Siekiant užtikrinti visų regionų dalyvavimą ir išvengti „inovacijų atotrūkio“, pagal iniciatyvą „Inovacijų sąjunga“ siūloma geriau išnaudoti struktūrinius fondus mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklai ir bandomiesiems projektams, susijusiems su socialinėmis ir viešojo sektoriaus inovacijomis, kartu įtraukiant socialines inovacijas į ES finansavimo programas[28].

2011 m. birželio mėn. Komisija pradėjo įgyvendinti vadinamąją pažangiosios specializacijos platformą[29], kurioje telkiama universitetų, mokslo centrų, regioninių valdžios institucijų, įmonių ir Komisijos tarnybų patirtis[30], siekdama palengvinti pažangiosios specializacijos strategijų kūrimą ir įgyvendinimą nacionalinės ir regioninės valdžios lygmeniu. Bus sustiprinta programos „Horizontas 2020“ ir Sanglaudos politikos fondų sąveika, įskaitant papildomas priemones pagal programą „Horizontas 2020“, kuriomis siekiama sutelkti daugiau dalyvių, remti tinklų kūrimą, politinio mokymosi procesus ir konsultacijas.

---

25 2001 m. vasario 4 d. Europos Vadovų taryba; 2010 spalio 26 d. ir 2011 m. kovo 9 d. Konkurencingumo tarybos išvados.

26 2010 lapkričio 11 d. Europos Parlamento rezoliucija ir 2011 m. gegužės 11 d. ataskaita.

27 Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „Bandomoji Europos inovacijų partnerystė aktyvaus ir sveiko senėjimo (AHA) srityje. Pirmoji partnerystės valdymo ir procesų taikymo patirtis“, SEC(2011) 1028.

28 Su Inovacijų sąjunga susiję įsipareigojimai Nr. 24, Nr. 25, Nr. 26 ir Nr. 27.

29 http://ipts.jrc.ec.europa.eu/activities/research-and-innovation/s3platform.cfm

30 Pvz., Regioninių inovacijų monitorius (http://www.rim-europa.eu/) ir Europos inovacijų grupių stebėjimo centras (http://www.clusterobservatory.eu/index.html).

2011 m. kovo mėn. Komisija pradėjo įgyvendinti Europos socialinių inovacijų iniciatyvą[31], kuria siekiama padėti socialinės srities inovacijų kūrėjams kurti naujas prekes ir paslaugas bei plėtoti naujus darbo metodus, kuriais kuriama socialinė vertė ir daromas poveikis organizacijoms ir pirkėjams. Be to, ši iniciatyva padeda rasti lėšų ir praktinių žinių, reikalingų išplėtoti socialinių naujovių idėjas į projektus ar net naują verslą. Socialinės inovacijos yra viena iš priemonių, numatytų 2011 m. spalio 25 d. Komisijos priimtame komunikate „Socialinio verslo iniciatyva“[32]. Pagal šią iniciatyvą nustatyta 11 veiksmų, kuriais remiama socialinio verslo ir veiklos plėtra Europoje, pvz., susijusi su finansavimu, teisės sistemų pritaikymu, ženklinimu (vadinasi, ir informuotumu bei matomumu) ir viešuoju pirkimu. ES jau finansuoja svarbią su socialinėmis inovacijomis susijusią mokslinių tyrimų veiklą įgyvendindama Septintąją bendrąją programą; socialinės inovacijos atliks svarbų vaidmenį sprendžiant visuomenės problemas, kurioms skirta programa „Horizontas 2020“.

Siekdama pagerinti viešojo sektoriaus inovacijų išmanymą, Komisija rengia pirmąją Europos viešojo sektoriaus inovacijų suvestinę, kuri bus paskelbta 2012 m. Viešasis sektorius turi imtis inovacijų ir būti pavyzdžiu. Vyriausybės turi aktyviai skatinti inovacijas ir vadovautis verslumo dvasia, kad suteiktų gyventojams ir įmonėms daugiau ir geresnių paslaugų ir geresnę infrastruktūrą, kartu didindamos išlaidų veiksmingumą. Kad pasiektų šį plataus užmojo tikslą, viešasis sektorius turi ne tik remti MTTP, bet ir pasinaudodamas savo perkamąja galia skatinti inovacijų paklausą. Europoje gausu įvairių idėjų ir pavyzdžių visuose administravimo lygmenyse.

Dar nesurengta konsultacijų su socialiniais partneriais siekiant ištirti, kaip žinių ekonomika gali įsiskverbti į visus užimtumo lygmenis ir visus sektorius[33].

3. EUROPOS ŽINIŲ BAZĖS STIPRINIMAS IR SUSISKALDYMO MAŽINIMAS

3.1. Talentingiausių žmonių telkimas Europai

Kad būtų užtikrinta pakankama aukštos kvalifikacijos darbuotojų pasiūla, Inovacijų sąjunga turi pasiūlyti mokslo darbuotojams patrauklesnes karjeros galimybes ir pašalinti kliūtis jų judumui tarp sektorių ir šalių. Prognozuojama, kad aukštos kvalifikacijos žmonių paklausa iki 2020 m. padidės beveik 16 mln.[34]

Pradėti reikėtų nuo švietimo ir mokymo sistemų. 2011 m. rugsėjo mėn.[35] Komisija pateikė reformų strategiją, skirtą modernizuoti aukštąjį mokslą taikant tokias priemones, kaip absolventų skaičiaus didinimas, mokymo kokybės gerinimas, mokymo programų pritaikymas ir švietimo programų rengimas atsižvelgiant į

---

31 www.socialinnovationeurope.eu

32 Komisijos komunikatas „Socialinio verslo iniciatyva“, SEC(2011) 1278.

33 su Inovacijų sąjunga susijęs įsipareigojimas Nr. 28.

34 Komisijos darbinis dokumentas dėl naujausių Europos aukštojo mokslo sistemų pokyčių, SEC(2011) 1063, p. 30.

35 Komisijos komunikatas „Europos aukštojo mokslo sistemų modernizavimo darbotvarkė“, COM(2011) 567.

kintančias platesnės ekonomikos reikmes, didesnio mokslo darbuotojų skaičiaus rengimas, mokslinių tyrimų, švietimo ir inovacijų sąsajų gerinimas.

Mokslo darbuotojai yra žinių ekonomikos pagrindas. Kad pasiektų 3 proc. MTTP intensyvumo tikslą, ES turi sukurti apie milijoną naujų darbo vietų – daugiausia privačiame sektoriuje. Valstybės narės paragintos sukurti nacionalines pakankamo mokslo darbuotojų skaičiaus parengimo strategijas, kurios suteiktų galimybę pasiekti nacionalinius MTTP tikslus ir skatintų sudaryti patrauklias įdarbinimo sąlygas[36]. Komisija atidžiai stebės pažangą ir 2012 m. pateiks pirmąjį pažangos vertinimą.

Siekdama padidinti ES patrauklumą talentingiems žmonėms iš trečiųjų šalių, 2012 m. Komisija parengs „mokslo vizos“ direktyvos taikymo stebėsenos planą[37]. Iš neseniai atlikto tyrimo matyti, kad gerokai padidėjo pagal šią direktyvą išduodamų leidimų skaičius: 2007 m. jų išduota 239, o 2010 m. – 3 713. Tačiau apskritai jų paklausa palyginti maža ir sutelkta šešiose valstybėse narėse.

Norėdama padėti studentams ir mokslo darbuotojams gauti informacijos apie studijų arba darbo galimybes, sudaryti institucijoms galimybę nustatyti ir tobulinti savo stipriąsias savybes ir padėti politikams plėtoti veiksmingas švietimo, mokslinių tyrimų ir inovacijų strategijas, 2012 m. Komisija pradės įgyvendinti iniciatyvą diegti naudotojų vertinimu pagrįstą įvairialypę universitetų reitingų sistemą[38] ir skaidrią informavimo priemonę; pirmuosius rezultatus tikimasi gauti 2013 m.

Siekdama sutelkti įmonių ir akademinio pasaulio pastangas užpildant inovacijų diegimo įgūdžių spragas, 2011 m. Komisija pradėjo žinių sąjungų[39] bandomąjį projektą. Iš 94 gautų pasiūlymų atrinkti trys projektai, kuriais siekiama parengti naują mokymo programą ir kursus, sukurti novatoriškus švietimo ir žinių perdavimo būdus ir padėti modernizuoti universitetus siekiant skatinti tarpdisciplinines, verslumą skatinančias ir sėkmingesnę veiklą užtikrinančias partnerystes. Remiantis šiais bandomaisiais projektais parengta naudingų įžvalgų, susijusių su programos „Erasmus visiems“ įgyvendinimu po 2013 m.

3.2. Europos mokslinių tyrimų erdvės kūrimas

Labai svarbu užtikrinti gerai veikiančią Europos mokslinių tyrimų erdvę (EMTE), kurioje galėtų laisvai judėti mokslo darbuotojai, mokslo žinios ir technologijos[40]. Dėl nepakankamo bendradarbiavimo ir koordinavimo, taip pat įvairių sisteminių trūkumų, gerokai nukenčia visos Europos mokslinių tyrimų sistemos veikimas. EMTE ne tik stiprins bendradarbiavimą ir didins koordinavimą, bet ir prisidės prie konkurencijos skatinimo, taigi bus sudarytos sąlygos tobulėti.

Europos Vadovų Tarybos 2001 m. vasario 4 d. išvadomis valstybės narės aiškiai įpareigotos iki 2014 m. sukurti EMTE. Kad būtų galima 2012 m. pateikti pasiūlymą dėl EMTE sistemos ir pagalbinių priemonių, skirtų pašalinti judumo ir tarpvalstybinio bendradarbiavimo kliūtis, konsultuojamasi su suinteresuotosiomis

---

36 Su Inovacijų sąjunga susijęs įsipareigojimas Nr. 1.
37 Su Inovacijų sąjunga susijęs įsipareigojimas Nr. 30.
38 Su Inovacijų sąjunga susijęs įsipareigojimas Nr. 2.
39 Tas pats.
40 Inovacijų sąjungos įsipareigojimas Nr. 4.

šalimis[41]. Bendras EMTE sistemos tikslas – pagerinti visų valstybių narių ir ES mokslinių tyrimų politikos, programų ir veiklos nuoseklumą ir suderinamumą.

Kuriant sistemą, reikėtų atkreipti dėmesį į tokius dalykus, kaip mokslo daktarų rengimas, mokslo darbuotojų judumas, tarpvalstybinė mokslinius tyrimus atliekančių organizacijų veikla, mokslinių tyrimų rezultatų sklaida, naudojimas ir perdavimas, mokslinių tyrimų infrastruktūros, tarptautinio bendradarbiavimo strategijų ir veiksmų nuoseklumas[42].

Siekiant spręsti klausimus, kurie yra svarbūs gerinant mokslo darbuotojų karjeros galimybes ir judumą, įgyvendinama keletas ES iniciatyvų ir priemonių:

(a) Siekdama užtikrinti, kad būtų parengta daugiau doktorantų, kad jie būtų geriau mokomi ir įgytų įgūdžių, suteikiančių galimybę lengviau dirbti įvairiose šalyse, užimtumo sektoriuose ir veiklos srityse, Komisija pateikė pasiūlymą dėl Europos novatoriškos doktorantūros principų[43]. Šie principai yra pamatinė sistema, pagrįsta geriausia turima patirtimi[44]. Šie principai taikytini kaip Europos ir nacionalinių mokslo darbuotojų mokymo finansavimo, kartu užtikrinant institucijų ir doktorantų lankstumą ir autonomiškumą, gairės. Siekdama pagerinti doktorantų mokymą Europoje, Komisija, remdamasi Marie Curie priemonėmis, pradėjo įgyvendinti dvi naujas doktorantūros iniciatyvas, tiesiogiai skirtas naujoms doktorantų mokymo programoms – „Europos pramonės doktorantai“ ir „Novatoriškos doktorantūros programos“.

(b) Siekdama, kad karjeros schemas įvairiuose užimtumo sektoriuose ir šalyse būtų galima palyginti ir kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos judumui tarp akademinės veiklos, pramoninės veiklos ir kitų užimtumo sričių, Komisija remia Europos karjeros mokslo srityje sistemą. Ši sistema suteikia mokslo darbuotojams ir darbdaviams vertinimo pagrindą, padedantį užtikrinti reikiamą mokslo darbuotojų kompetenciją keturiuose karjeros etapuose[45]. Siekiant paskleisti geriausiąją patirtį mokslo darbuotojų rengimo ir karjeros srityse, pagal Marie Curie bendro finansavimo mechanizmą iki šiol paremta 81 regioninio, nacionalinio ir tarptautinio lygio programa. Pirmieji rezultatai rodo, kad mokslo darbuotojų karjeros ir įdarbinimo sąlygų srityse diegiami aukšti standartai.

(c) Siekdama padidinti mokslo darbuotojų profesijų patrauklumą ir palengvinti judumą, Komisija teikia rekomendacijas universitetams ir kitiems darbdaviams, norintiems įsteigti Europos mokslo darbuotojų papildomų pensijų fondą. Šis fondas paskatintų darbo jėgos judumą, nes mokslo darbuotojams būtų lengviau perkelti savo papildomas pensijų lėšas į šalį, kurioje jie pradeda naują profesinę veiklą. Suinteresuotieji darbdaviai turėtų būti pajėgūs 2012 m. įsteigti konsorciumą ir 2013 m. pradėti tvarkyti lėšas.

---

41 http://ec.europa.eu/research/era/consultation/era_consultation_en.htm

42 Žr. viešų konsultacijų dėl EMTE sistemos dokumentą http://ec.europa.eu/research/consultations/era/consultation_era.pdf.

43 Žr. COM(2011) 567.

44 Jie atitinka EUA Zalcburgo principus, valstybių narių gerąją patirtį ir Marie Curie veiksmus.

45 R1) pradedantysis mokslo darbuotojas, R2) patyręs mokslo darbuotojas, R3) labai patyręs mokslo darbuotojas, R4) vadovaujantis mokslo darbuotojas.

(d) Kaip pirmąją priemonę, skirtą užtikrinti, kad mokslo darbuotojų samdos procedūros taptų atviresnės ir skaidresnės, Komisijos tarnybos, glaudžiai bendradarbiaudamos su valstybėmis narėmis, parengė bendrąją strategiją[46], skirtą paskatinti EURAXESS užimtumo portale[47] skelbti apie laisvas mokslo darbuotojų darbo vietas. Valstybės narės turėtų dėti daugiau pastangų, kad užtikrintų, jog apie visas valstybės lėšomis finansuojamas mokslo darbuotojų darbo vietas būtų atvirai skelbiama internete ir kad institucijos taikytų atviras samdos procedūras.

Novatoriškiems moksliniams tyrimams ir inovacijoms reikalingos ir pasaulinio lygio mokslinių tyrimų infrastruktūros. Vienas iš iniciatyvos „Inovacijų sąjunga“ tikslų – 2015 m. baigti arba pradėti statyti 60 proc. prioritetinių Europos mokslinių tyrimų infrastruktūrų, kurias yra nurodęs Europos strateginis mokslinių tyrimų infrastruktūros forumas (ESFRI)[48]. Iš 48 prioritetinių projektų 10 jau įgyvendinama, o 16 rengiamasi įgyvendinti, t. y. 2012 m. pabaigoje turėtų būti pasiektas 54 proc. tikslas.

Pagal mokslinių tyrimų bendrąją programą remiami parengiamieji visų ESFRI projektų etapai ir iš dalies – jų įgyvendinimo etapai. Prioritetinių mokslinių tyrimų infrastruktūros statybos etapui užbaigti pasitelkiami struktūriniai fondai. Pvz., iš struktūrinių fondų 236 mln. EUR naudojami labai stiprios šviesos šaltinių (LSŠŠ) *Beamlines* įrenginių statybai Čekijoje. Be to, Komisija Rumunijai ir Vengrijai teikia rekomendacijas, kaip pasitelkti struktūrinius fondus kitoms šiose šalyse įrengiamoms LSŠŠ dalims.

ESFRI mokslinių tyrimų infrastruktūros yra geriausias pavyzdys, kaip ES ir jos valstybės narės bendradarbiauja ir telkia išteklius, susijusius su Europos bendros svarbos projektais.

Be to, Komisija padeda valstybėms narėms pasinaudoti Europos mokslinių tyrimų infrastruktūros konsorciumu (ERIC), kaip teisine Europos mokslinių tyrimų infrastruktūros steigimo sistema. Pirmą kartą ERIC statusas suteiktas 2011 m. kovo mėn. Europos sveikatos, senėjimo ir išėjimo į pensiją tyrimo (SHARE) infrastruktūrai, kuri padės geriau suprasti Europos visuomenės senėjimo pasekmes.

3.3. Europos inovacijų ir technologijų instituto, kaip Europos inovacijų valdymo modelio, rėmimas

Siekdamas geriau integruoti inovacijų ciklą, Europos inovacijų ir technologijų institutas (EIT) jungia aukštojo mokslo institucijas, mokslinių tyrimų organizacijas ir įmones į naujo tipo partnerystes – žinių ir inovacijų bendrijas (KIC), veikiančias tvarios energetikos (*KIC InnoEnergy*), prisitaikymo prie klimato kaitos ir klimato kaitos švelninimo (*Climate-KIC*), taip pat būsimos informacijos ir ryšių visuomenės (*EIT ICT Labs*) srityse.

Jau matyti pirmieji rezultatai – steigiamos įmonės (nuo 2011 m. sausio mėn. įsteigtos penkios naujos įmonės), o *KIC InnoEnergy* surengė pirmąjį EIT magistrų kursą, į

---

46 Užimtumo strategiją 2010 m. patvirtino EMTE Žmogiškųjų išteklių ir judumo iniciatyvinė grupė.

47 http://ec.europa.eu/euraxess/index.cfm/jobs/index

48 Su Inovacijų sąjunga susijęs įsipareigojimas Nr. 5.

kurį priėmė 155 studentus. Iki 2011 m. pabaigos Komisija priims EIT strateginių inovacijų darbotvarkę[49]. Pagal ją daugiausia dėmesio bus skiriama trijų KIC stiprinimui ir laipsniškam naujų KIC, kurios spręs pagrindines visuomenės problemas atsižvelgdami į programos „Horizontas 2020“ tikslus, steigimui.

4. GERŲ IDĖJŲ ĮGYVENDINIMAS RINKOJE

Inovacijų variklis yra įmonės, nes jos išsiaiškina rinkos galimybes ir siūlo novatoriškus sprendimus šioms galimybėms išnaudoti. Tačiau Europos verslininkai, įgyvendindami idėjas rinkoje, susiduria su daugybe kliūčių ir nepalankiomis pagrindinėmis sąlygomis. Inovacijų sąjunga siekiama sistemingai šalinti šias kliūtis ir kurti bendrą inovacijų rinką.

Europai reikia labiau subalansuoto paklausos ir pasiūlos derinio[50], spartesnio ir pažangesnio standartų nustatymo, galimybės lengviau įgyti patentus, užtikrinti, kad būtų daugiau viešai perkama novatoriškų produktų ir paslaugų, užtikrinti geresnes galimybes gauti kapitalo ir tikros Europos žinių rinkos.

Tai Komisijos 2011 m. veiklos prioritetai; didelė pažanga jau padaryta įgyvendinant Komisijos jau priimtus pasiūlymus dėl bendros patentinės apsaugos ir standartų nustatymo. Dviejų šios srities įsipareigojimų įgyvendinimas vėluoja: tai svarbiausių sričių reglamentavimo sistemos patikra, pradedant nuo sričių, susijusių su ekologinėmis inovacijomis, ir ekologinių inovacijų veiksmų plano pateikimas[51] 2011 m. gruodžio mėn.

4.1. Galimybių gauti lėšų gerinimas

Rasti tinkamus investuotojus, ypač neseniai įsisteigusioms ir žiniomis pagrįstoms įmonėms, yra svarbus žingsnis siekiant verslo strateginės plėtros. Investuotojai dažnai būna valdžios institucijos, sumažinančios su inovacijų diegimu susijusią riziką, arba privatūs rizikos kapitalo valdytojai, teikiantys veiklą pradedančioms įmonėms piniginius įnašus mainais už tam tikrą akcijų dalį.

Vertinant pagal BVP dalį, rizikos kapitalo investicijos Jungtinėje Amerikos Valstijose yra keturios kartus didesnės nei ES. Be to, Europos investicijos gali būti pernelyg paskirstytos, nes Europos rizikos kapitalo fondai investuoja į dvigubai daugiau įmonių nei atitinkami JAV fondai[52]. Komisija ketina iki metų pabaigos pristatyti iniciatyvą dėl naujo Europos rizikos kapitalo režimo, pagal kurį dėl bendros registracijos sistemos rizikos kapitalo fondams būtų sudaryta galimybė telkti kapitalą visose 27 valstybėse narėse[53]. Komisija sieks panaikinti bet kokią apmokestinimo tvarką, trukdančią tarpvalstybinėms rizikos kapitalo investicijoms, ir mažinti

---

49 Su Inovacijų sąjunga susijęs įsipareigojimas Nr. 9.

50 Taip pat žr. Pirmaujančios rinkos iniciatyvą, http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/lead-market-initiative/final-eval_en.htm.

51 Inovacijų sąjungos įsipareigojimai Nr. 15 ir Nr. 18.

52 Kelly R. (2011 m.). „The performance and prospects of European Venture capital, European Investment Fund“ („Europos rizikos kapitalo veiksmingumas ir perspektyvos, Europos investicijų fondas“); darbinis dokumentas 2011/9, EIF mokslinių tyrimų ir rinkos analizė.

53 Su Inovacijų sąjunga susijęs įsipareigojimas Nr. 11.

administravimo naštą. Tai bus daroma pagal platesnį Komisijos veiksmų planą pagerinti MVĮ galimybes gauti lėšų.

Be to, Komisija paskyrė Britų verslo finansinių rėmėjų asociacijos pirmininką vadovauti ekspertų grupei. Ekspertų grupei pavesta parengti rekomendacijas, kaip stiprinti tarpvalstybinį novatoriškų įmonių ir investuotojų bendradarbiavimą[54]. Grupės išvados bus pateiktos 2012 m.

Taikant dabartinę Rizikos pasidalijimo finansinę priemonę (RSFF)[55] ir pagal Konkurencingumo ir naujovių programą (2007–2013 m.) įgyvendinamas finansines priemones, pritraukta gerokai daugiau privačių lėšų, be to, 2014–2020 m. šios priemonės bus išplėtotos pagal programą „Horizontas 2020“ ir Verslo konkurencingumo ir MVĮ programą[56].

Siekiant Komisijos bendrojo tikslo valstybės pagalbos teikti „mažiau, bet geriau“, valstybės pagalbos dalis BVP atžvilgiu mažėja, o valstybės pagalba moksliniams tyrimams, technologinei plėtrai ir inovacijoms nuolat didėja ir dabar sudaro apie dešimtadalį šios srities valstybės išlaidų. Rugpjūčio mėn. Komisija įvertino programos, pagal kurią kontroliuojama šios srities pagalba, veikimą[57]. Kitas žingsnis – plačios konsultacijos, kuriomis remiantis bus rengiamos dabartinės programos 2013 m. pataisos.

4.2. Intelektinės nuosavybės apsauga ir jos vertės didinimas, kūrybingumo skatinimas

Atsižvelgiant į Europos patentų išdavimo procedūros brangumą ir sudėtingumą, vienas iš Inovacijų sąjungos tikslų yra 2014 m. išduoti pirmuosius ES patentus[58] ir skatinti intelektinės nuosavybės teisių (INT) panaudojimą novatoriškiems produktams ir paslaugoms[59]. Siekdama įgyvendinti subalansuotą strateginį požiūrį į politiką, lemiančią intelektinės nuosavybės vertingumą, 2011 m. gegužės mėn. Komisija priėmė intelektinės nuosavybės bendros rinkos kūrimo planą[60].

Valstybėms narėms nepavykus susitarti dėl ES patentų, 2011 m. kovo mėn. Komisija pateikė pasiūlymą dėl teisės aktų paketo, skirto užtikrinti bendrą patentinę apsaugą mažesnėje teritorijoje[61]. Šis pasiūlymas parengtas atsižvelgiant į 25 valstybių narių grupės, nusprendusios glaudžiau bendradarbiauti ir rasti išeitį iš pastaraisiais dešimtmečiais susidariusios politinės aklavietės, susijusios su bendro patento

---

54 Su Inovacijų sąjunga susijęs įsipareigojimas Nr. 12.

55 RSFF nustatyta 2007 m. viduryje kaip nauja skolų finansavimo priemonė pagal Septintąją bendrąją programą.

56 Su Inovacijų sąjunga susijęs įsipareigojimas Nr. 10.

57 Su Inovacijų sąjunga susijęs įsipareigojimas Nr. 13; Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „MTTPI programos laikotarpio vidurio peržiūra“, 2011 8 10, http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/rdi_mid_term_review_en.pdf

58 Su Inovacijų sąjunga susijęs įsipareigojimas Nr. 14.

59 Taip pat žr. Europos Vadovų Tarybos 2011 m. vasario 4 d. išvadas, kuriose Komisija raginama ištirti galimybes parengti INT įgyvendinimo priemonę, skirtą padidinti intelektinės nuosavybės teisių vertę.

60 Komisijos komunikatas „Intelektinės nuosavybės teisių bendroji rinka“, COM(2011) 287 galutinis.

61 Europos parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo užtikrinamas tvirtesnis bendradarbiavimas bendros patentinės apsaugos srityje, pasiūlymas ir Tarybos reglamento dėl taikytinos vertimo tvarkos pasiūlymas, COM(2011) 215 galutinis ir COM(2011) 216 galutinis.

įtvirtinimu. Siūlomas teisės aktų paketas bus naudingas visoms Europos įmonėms, nes patentų išdavimo išlaidos sumažės iki 80 proc. Nors visą Europos Sąjungą apimančios patentinės apsaugos išlaidos (įskaitant vertimo išlaidas) gali siekti 32 000 EUR, pasibaigus pereinamajam laikotarpiui jos sumažės iki 680 EUR, mokamų už Europos patentą, ir tai galios visose 25 valstybėse narėse. Politinis susitarimas turėtų būti pasiektas 2012 m. viduryje.

Siekdama palengvinti tikros su patentais ir licencijomis susijusios Europos žinių rinkos sukūrimą[62] ir atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos raginimą, Komisija ištyrė INT valorizacijos priemonės taikymo ES lygmeniu galimybes. 2011 m. ekspertų grupės ir tyrimo objektas buvo nepakankamo patentų naudojimo Europoje kiekybinis įvertinimas, patentų panaudojimo inovacijų tikslais galimybės ir galimų iniciatyvų rinkinio, įskaitant finansinės INT rinkos sukūrimą, stipriosios ir silpnosios vietos. Šio darbo išvados bus paskelbtos iki metų pabaigos[63]. Remdamasi šiomis išvadomis, Komisija ketina 2012 m. surengti diskusijas su valstybėmis narėmis ir aptarti tolesnius veiksmus.

Inovacijų sąjunga grindžiama plačia inovacijų sąvoka, apimančia naujus verslo modelius, planavimą ir kūrybingumą, paslaugų inovacijas. Tam reikalingos naujos politikos kryptys ir priemonės, specialiai skirtos vertingai panaudoti Europos kūrybinį potencialą. 2011 m. gruodžio mėn. Europos Komisija įsteigs Europos kūrybos pramonės aljansą[64] – įvairius sektorius apimančią politikos iniciatyvą, kuria bus skatinamas nacionalinių ir regioninių politikų dialogas, išbandomos naujos priemonės ir teikiama didesnė ir geresnė parama kūrybos sektoriui ir kitiems sektoriams, kurie gauna naudos iš kūrybos sektoriaus.

Be to, auga produktų, kurie išsiskiria naudojimo patogumu ir patrauklumu, paklausa. Komisija įsteigė Europos pramoninio dizaino srities tarybą[65], kuri teiks pasiūlymus, kaip stiprinti dizaino vaidmenį Europos inovacijų politikoje[66].

4.3. Standartų nustatymo spartinimas ir modernizavimas

Norint paskatinti inovacijas sparčiai kintančiose rinkose, svarbu skubiai priimti vienodus Europos ir tarptautinius standartus. 2011 m. birželio mėn. Komisija pristatė standartizavimo paketą[67], kuriuo siekiama modernizuoti Europos standartizavimo teisės aktus ir politiką atsižvelgiant į dabartinius ir būsimus uždavinius.

Standartų nustatymo procesai bus paspartinti 50 proc., siekiant geriau patenkinti reikmes, susijusias su sparčia technologijų pažanga. Dabar Komisija ir Europos standartizavimo institucijos aptaria veiksmingumo rodiklius, kad tikslas būtų pasiektas iki 2020 m. Standartizavimo poreikiai bus geriau numatyti metinėje darbų programoje nustatant prioritetus ir atliekant numatymo tyrimus. Be to, į paketą bus

---

62 Inovacijų sąjungos įsipareigojimas Nr. 22.

63 Būsimos ekspertų grupės ir tyrimo ataskaitos bus skelbiamos interneto svetainėje http://ec.europa.eu/enterprise/index_en.htm.

64 Su Inovacijų sąjunga susijęs įsipareigojimas Nr. 19.

65 Žr. narius: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/design-creativity/edii_en.htm.

66 Su Inovacijų sąjunga susijęs įsipareigojimas Nr. 19.

67 Komisijos komunikatas „Strateginė Europos standartų vizija“ ir reglamento dėl Europos standartizacijos pasiūlymas, COM(2011) 311 galutinis ir COM(2011) 315 galutinis.

įtrauktas paprasto ir spartaus visuotinių ICT standartų, kurie, pvz., tampa vis svarbesni Europos viešojo pirkimo rengėjams, pripažinimo būdas. Iki 2013 m. Komisija pradės nepriklausomą Europos standartizavimo sistemos peržiūrą. Be to, Komisija tęsia darbą, susijusį su geresniu standartų integravimu į mokslinių tyrimų bendrąją programą[68].

4.4. Viešojo pirkimo panaudojimas inovacijoms skatinti

2009 m. viešojo pirkimo dalis sudarė apie 19,4 proc.[69] Europos Sąjungos BVP, taigi viešuoju pirkimu galima stipriai paskatinti ES inovacijų paklausą rinkoje, paremti pagrindinį pirkėją ir paspartinti procesus, taip padedant novatoriškoms įmonėms sėkmingai įsitvirtinti pasaulinėje rinkoje. Tačiau šia galimybe Europos Sąjungoje naudojamasi menkai. Remiantis neseniai atliktu vertinimu[70], tik 22 proc. apklaustų perkančiųjų organizacijų nurodė, kad jos įtraukia inovacijų aspektą į savo viešojo pirkimo strategiją ir procedūras.

Taryba nepritarė Komisijos pasiūlymui, kad valstybės narės ir regionai atskirai nustatytų viešajam novatoriškų produktų ir paslaugų pirkimui specialiai skirtus biudžetus, nors siūlomas tikslas – 10 mlrd. EUR per metus[71] – sudarytų tik 0,44 proc. bendrų Europos viešojo pirkimo lėšų. Nepaisant to, imtasi tam tikrų veiksmų. Pvz., Ispanija 2011 m. liepos 8 d. viešojo pirkimo įstatymu nustatė 3 proc. viešojo novatoriškų produktų ir paslaugų pirkimo kvotą.

Siekdama veiksmingiau spręsti šias problemas, 2011 m. gruodžio mėn. Komisija pateiks pasiūlymų dėl ES viešojo pirkimo teisės aktų pataisų, kuriomis turėtų būti sudarytos palankesnės novatoriškų produktų ir paslaugų viešojo pirkimo ir bendro tarpvalstybinio viešojo pirkimo sąlygos.

Be to, Komisija pradėjo įgyvendinti bandomuosius projektus, susijusius su tarptautiniu bendradarbiavimu novatoriškų produktų ir paslaugų viešojo pirkimo srityje. Šiais projektais ir galimybių studija bus sudarytas pagrindas didinti ir tobulinti būsimą ES lygmens paramą (būtent pagal programą „Horizontas 2020“), padėsiančią valstybėms narėms telkti savo finansinius ir žmogiškuosius išteklius, kad išnaudotų viešosios novatoriškų sprendimų paklausos potencialą.

5. IŠORINIS MŪSŲ POLITIKOS DERINIMAS

Dabartiniame pasaulyje konkurencija vis dažniau susijusi su žiniomis ir inovacijomis. Eidami šia kryptimi, Europos konkurentai ėmėsi strateginių priemonių, inovacijas įvardydami kaip vieną pagrindinių nacionalinių prioritetų[72].

---

68 Su Inovacijų sąjunga susijęs įsipareigojimas Nr. 16.

69 Europos Komisija (2010 m.). 2009 m. viešojo pirkimo rodikliai. http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/indicators2009_en.pdf

70 Vertinimo ataskaita, SEC(2011) 853, 2011 m. birželio mėn.

71 Su Inovacijų sąjunga susijęs įsipareigojimas Nr. 17.

72 JAV: http://www.compete.org/about-us/initiatives/ http://www.nsf.gov/about/performance/strategic_plan.jsp.
Kinija: http://www.most.gov.cn/eng/index.htm.
Indija: http://www.dst.gov.in/whats_new/press-release10/pib_10-3-2010.htm.

Vienas iš Inovacijų sąjungos plataus užmojo tikslų yra tai, kad ES ir valstybės narės vertintų mokslinį bendradarbiavimą su trečiosiomis šalimis kaip bendros svarbos klausimą ir rengtų bendras strategijas[73].

Atsižvelgdamos į šiuos įsipareigojimus, ES ir valstybės narės *Tarptautinio bendradarbiavimo mokslo ir technologijų srityje strateginiame forume* (SFIC) parengė tris bandomąsias iniciatyvas (su Indija, Kinija ir JAV).

Bendra ES ir valstybių narių iniciatyva siekiama padidinti Europos, kaip mokslinių tyrimų centro, patrauklumą, visų pirma JAV atžvilgiu. Talentingiausių žmonių pritraukimas iš JAV į Europą, puikių sąlygų sudarymas ir pažangių Europos technologijų centrų panaudojimas turėtų atkurti transatlantinio judumo pusiausvyrą.

Su Indija rengiama strateginė mokslinių tyrimų ir inovacijų darbotvarkė, skirta suderinti dabartinį dvišalį bendradarbiavimą mokslo ir technologijų srityje. Pagrindinis tikslas – stiprių ryšių tarp Europos ir Indijos kompetencijos centrų užmezgimas, siekiant parengti perspektyvius ir novatoriškus sprendimus vandens, biomasės, energetikos ir sveikatos srityse visuomenės problemoms spręsti.

Kinijos atžvilgiu dabar mėginama nustatyti pagrindinius ES ir valstybių narių prioritetus, siekiant geriau koordinuoti daugiašalį bendradarbiavimą su Kinija ir pagerinti dvišalių programų, finansavimo schemų ir taisyklių (įskaitant INT klausimus) sąveiką.

Šiomis bandomosiomis iniciatyvomis, grindžiamomis nauja ES ir jos valstybių narių strategine partneryste, bus pagerintas mūsų strateginis bendradarbiavimas su pagrindinėmis šalimis partnerėmis ir sustiprintas Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų lygis kitų šalių atžvilgiu.

6. IŠVADOS IR TOLESNI VEIKSMAI

Per daugelį 2011 m. surengtų institucinių suinteresuotųjų šalių diskusijų dažniausiai svarstomas klausimas buvo moksliniai tyrimai ir inovacijos. Imtasi konkrečių veiksmų ir pateikta (arba netrukus bus pateikta) pasiūlymų. Su Inovacijų sąjunga susiję įsipareigojimai įtraukti į siūlomą programą „Horizontas 2020“, kuri bus pagrindinė tų įsipareigojimų įgyvendinimo priemonė.

Iš 34 su Inovacijų sąjunga susijusių įsipareigojimų nepradėti įgyvendinti du – nacionaliniu lygmeniu neskirta specialių viešojo pirkimo biudžetų novatoriškiems produktams ir paslaugoms pirkti, o ES lygmeniu nesikonsultuota su socialiniais partneriais dėl žinių ekonomikos diegimo visais užimtumo lygmenimis. Dar dviejų veiksmų įgyvendinimas atsilieka: vėluojama atlikti reglamentavimo sistemos patikrą ir pateikti ekologinių inovacijų veiksmų planą. Komisija pasistengs kuo greičiau pradėti įgyvendinti šias vėluojančias iniciatyvas ir ragina valstybes nares aktyviau didinti novatoriškų sprendimų paklausą pasitelkiant viešąjį pirkimą.

Inovacijų sąjunga grindžiama trimis dinaminiais procesais. Pirma, tai teisinės reformos procesas, t. y. naujos Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemos

[73] Su Inovacijų sąjunga susijęs įsipareigojimas Nr. 31.

diegimas. ES lygmeniu gerokai pažengta siekiant sparčiau įgyvendinti reformas, kuriomis bus sudaromos palankios sąlygos inovacijoms. Remdamasi konsultacijomis su suinteresuotosiomis šalimis, Komisija 2012 m. viduryje turės pateikti visus šešis teisės aktų pasiūlymus, apie kuriuos paskelbta iniciatyvos „Inovacijų sąjunga“[74] dokumente. Europos Parlamentas ir valstybės narės paragintos tvirtai apsispręsti dėl dabartinių ir būsimų teisės aktų pasiūlymų, kuriais siekiama paskatinti inovacijas.

Antra, tai ES lygmens dalyvių sutelkimas, naujų inovacinių priemonių ir idėjų išbandymas. Šis procesas papildo teisės aktų tobulinimą ir jame daugiausiai dėmesio skiriama naujoms inovacijų diegimo formoms (pvz., socialinės inovacijos) arba naujiems bendradarbiavimo būdams (pvz., Europos inovacijų partnerystės). Tai padės išlikti inovacijų lyderiais ir suteiks galimybių stebėti inovacijų raidą. 2011 m. buvo įgyvendinami bandomieji projektai ir atliekamos galimybių studijos, o 2012 m. bus imtasi tolesnių veiksmų.

Be to, Inovacijų sąjungos sėkmė priklausys nuo to, kiek ji bus pajėgi sutelkti veiksmus nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis. Nacionalinių reformų programų peržiūra yra geras išeities taškas pradedant aktyvų inovacijų rėmimo procesą, tačiau ji bus naudinga tik tuo atveju, jeigu priemonės bus nuosekliai įgyvendinamos. ES valstybės narės paragintos dėti daugiau pastangų nustatant investicijų į mokslinius tyrimus ir inovacijas prioritetus ir pradėti įgyvendinti 2011 m. prisiimtus politinius įsipareigojimus, pirmiausia dėl reformų, kuriomis siekiama padidinti nacionalinių mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemų veiksmingumą ir struktūrinių fondų naudojimą moksliniams tyrimams ir inovacijoms[75].

2012 m. Komisija ir toliau kurs Inovacijų sąjungą, pirmiausia pristatydama dvi likusias Inovacijų sąjungos iniciatyvas, kurias numatyta įgyvendinti 2012 m., t. y. pasiūlymą dėl Europos mokslinių tyrimų erdvės sistemos ir dėl pagrindinio rodiklio[76]. Ji taip pat pateiks išorės vertinimą, kurį atliks naujai įsteigta Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų patariamoji taryba.

Be rengiamų inovacijų politikos priemonių, Komisija peržiūrės dabartinius inovacijų skatinimo metodus, taikomus pagal kitas ES politikos kryptis, ir pateiks pasiūlymą dėl inovacijų aspekto įtraukimo į visas ES politikos kryptis strategijų.

---

74 „Horizontas 2020“, nauja sanglaudos politika, viešojo pirkimo teisės aktų reforma, naujas rizikos kapitalo režimas, standartizavimo paketas ir teisės aktų dėl bendros patentinės apsaugos pasiūlymai.

75 Europos Vadovų tarybos išvados, 2011 2 4.

76 Sparčiai augančių inovacinių įmonių dalis ekonomikoje; dabar su valstybėmis narėmis aptariami pirmojo duomenų rinkimo rezultatai. Antrasis duomenų rinkimas bus vykdomas 2012 m.

Priedas. Su Inovacijų sąjunga susijusių įsipareigojimų įgyvendinimo 2011 m. pažanga

Daugiau informacijos apie kiekvieną įsipareigojimą pateikta http://i3s.ec.europa.eu/home.html.

	Su Inovacijų sąjunga susijęs įsipareigojimas	**Terminas**	**Pažanga**
1	Parengti nacionalines pakankamo mokslinių darbuotojų skaičiaus rengimo strategijas	2011 m.	Įgyvendinama
2	Ištirti nepriklausomo universitetų reitingavimo galimybes	2011 m.	Įgyvendinama
	Sukurti verslo ir akademinės visuomenės „žinių sąjungas“		
3	Pateikti pasiūlymą dėl integruotos kompiuterinio raštingumo ugdymo sistemos	2011 m.	Įgyvendinama
4	Pateikti pasiūlymą dėl EMTE sistemos ir pagalbinių priemonių	2012 m.	Įgyvendinama
5	Pastatyti prioritetines Europos mokslinių tyrimų infrastruktūras	2015 m. – 60 proc.	Įgyvendinama
6	Supaprastinti būsimas ES mokslinių tyrimų ir inovacijų programas ir sutelkti jas į Inovacijų sąjungą	2011 m.	Įgyvendinama
7	Užtikrinti aktyvesnį MVĮ dalyvavimą būsimose ES MTI programose		Įgyvendinama
8	Pasitelkiant JRC sustiprinti mokslinę bazę politikai formuoti Įsteigti Būsimos veiklos forumą		Įgyvendinama
9	Sudaryti EIT strateginę darbotvarkę	2011 m. vidurys	Įgyvendinama
10	Įgyvendinti ES lygmens finansines priemones, skirtas privačioms lėšoms pritraukti	2014 m.	Įgyvendinama
11	Užtikrinti rizikos kapitalo fondų tarpvalstybinę veiklą	2012 m.	Įgyvendinama
12	Stiprinti tarpvalstybinį novatoriškų įmonių ir investuotojų bendradarbiavimą		Įgyvendinama
13	Atlikti valstybės pagalbos MTTPI sistemos peržiūrą	2011 m.	Įgyvendinama
14	Įdiegti ES patento sistemą	2014 m.	Įgyvendinama
15	Atlikti svarbiausių sričių reglamentavimo sistemų patikrą	Pradžia – 2011 m.	Vėluojama įgyvendinti
16	Paspartinti ir modernizuoti standartų nustatymą	2011 m. pradžioje	Įgyvendinama
17	Atskirai nustatyti viešajam novatoriškų produktų ir paslaugų pirkimui specialiai skirtus biudžetus	Pradžia – 2011 m.	Nepradėta įgyvendinti

	Nustatyti ES lygmens paramos mechanizmą ir supaprastinti bendrą viešąjį pirkimą		Įgyvendinama
18	Pateikti ekologinių inovacijų veiksmų planą	2011 m. pradžioje	Vėluojama įgyvendinti
19	Įsteigti Europos pramoninio dizaino srities tarybą	2011 m.	Įgyvendinama
	Įsteigti Europos kūrybos sektoriaus aljansą		Įgyvendinama
20	Skatinti laisvą prieigą; remti pažangias informacijos apie mokslinius tyrimus paslaugas		Įgyvendinama
21	Sudaryti palankesnes bendrų mokslinių tyrimų ir žinių perdavimo sąlygas		Įgyvendinama
22	Sukurti su patentais ir licencijomis susijusią Europos žinių rinką	2011 m.	Įgyvendinama
23	Užtikrinti, kad intelektinės nuosavybės teisės nebūtų naudojamos konkurencijai iškreipti		Įgyvendinama
24/ 25	Veiksmingiau naudoti struktūrinių fondų lėšas moksliniams tyrimams ir inovacijoms	Pradžia – 2010 m. Parengti platformą iki 2012 m.	Įgyvendinama
26	Pradėti bandomąjį Europos socialinių inovacijų projektą; skatinti socialines inovacijas Europos socialinio fondo lėšomis		Įgyvendinama
27	Remti su viešuoju sektoriumi ir socialinėmis inovacijomis susijusią mokslinių tyrimų programą	Pradžia – 2011 m.	Įgyvendinama
	Išbandyti Europos viešojo sektoriaus inovacijų suvestinę		
28	Konsultuotis su socialiniais partneriais dėl žinių ekonomikos ir rinkos sąveikos		Nepradėta įgyvendinti
29	Išbandyti Europos inovacijų partnerystes ir pateikti dėl jų pasiūlymus	2011 m.	Įgyvendinama
30	Parengti integruotas politines priemones, skirtas pritraukti talentingų žmonių iš viso pasaulio	2012 m.	Įgyvendinama
31	Pasiūlyti bendrus ES ir valstybių narių prioritetus ir metodus, taikytinus mokslinio bendradarbiavimo su trečiosiomis šalimis srityje	2012 m.	Įgyvendinama
32	Diegti pasaulines mokslinių tyrimų infrastruktūras	2012 m.	Įgyvendinama
33	Įvertinti savo nacionalines mokslinių tyrimų ir inovacijų programas, nustatyti problemas ir reformas		Įgyvendinama
34	Sukurti pagrindinį inovacijų vertinimo rodiklį		Įgyvendinama
	Stebėti pažangą pagal Inovacijų sąjungos suvestinę		